

Research Paper

Successful Aging: Concept Analysis using Walker and Avant's Approach

Ladan Naseh¹, *Farahnaz Mohammadi-Shahboulaghi², Hamid Reza Khankeh³, Kian Norouzi Tabrizi²

1. Department of Nursing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

2. Department of Nursing, Iranian Research Center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

3. Department of Nursing, Health in Emergency and Disaster Research Center, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Citation Naseh L, Mohammadi-Shahboulaghi F, Khankeh HR, Norouzi Tabrizi K. [Successful Aging: Concept Analysis Using Walker and Avant's Approach (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2024; 19(2):158-175. <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2023.1172.2>

<http://dx.doi.org/10.32598/sija.2023.1172.2>

ABSTRACT

Objectives Following the population aging phenomenon in the world, "successful aging" as a concept for describing the phenomenon has recently attracted the attention of many researchers and policy makers. However, it seems that there is no single and clear definition for successful aging in the literature. This study aims to analyze the concept of successful aging.

Methods & Materials This study was conducted based on Walker and Avant's eight-step approach. The articles meeting the inclusion criteria and published from 2000 to 2022 were first selected through searching the databases including Scientific Information Database (SID), MagIran, Noormags, Web of Science, PubMed, Scopus, and Proquest using the keywords aging, successful aging, and related terms. Then, they were analyzed using Graneheim and Lundman's content analysis method to extract the characteristics, antecedents and consequences of successful aging concept.

Results The content analysis of 83 selected articles led to extracting the characteristics of successful aging in the following categories: "manageable process", "multi-dimensional and comprehensive", "socio-cultural context-based", "having physio-socio-psychological health", "non-dependence on others", "happiness", and "active and continuous participation in life".

Conclusion A comprehensive definition of successful aging can be presented by using the characteristics, antecedents and consequences, which can help to better understand this concept, recognize its various dimensions, and ultimately, plan for its realization.

Keywords Successful aging, Concept analysis, Population aging

Article Info:

Received: 04 May 2023

Accepted: 20 Jun 2023

Available Online: 01 Jul 2024

* Corresponding Author:

Farahnaz Mohammadi Shahboulaghi, PhD.

Address: Department of Nursing, Iranian Research Center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Tel: +98 (21) 22180036

E-mail: f.mohammadi@uswr.ac.ir

Copyright © 2024 The Author(s);
This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY-NC: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.en>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

Extended Abstract

Introduction

In today's era, following the emergence of the global phenomenon of aging, the health of the elderly was ranked among the most important challenges of the world health system [4]. Following the emergence of new concepts in the literature on aging, one of the most used of these concepts in the last two decades is successful aging [6, 7]. Since the emergence of this concept, more than 100 definitions have been provided for it [10], but there is still no single definition. Accordingly, and considering that the concept analysis tries to differentiate it from other similar concepts by investigating and deeply analyzing the determining and irrelevant characteristics of a concept [21], the present study was conducted to analyze the concept of successful aging with Walker and Avant's approach, in order to better understand the characteristics, antecedents, and consequences of successful aging, achieve semantic integrity and clarify this concept to help increase stability in its application.

Methods

This concept analysis study was conducted using the 8-step Walker and Avant's approach (2019) in 2022. Databases, including [Scientific Information Database \(SID\)](#), [Magiran](#), [Noormags](#), [Web of Science](#), [PubMed](#), [Scopus](#), and [ProQuest](#) were searched for papers published during 2000-2022 using the keywords, such as aging, successful aging, and related concepts, including "active aging", "healthy aging", "positive aging", "productive aging" and their equivalent English terms. The inclusion criteria were articles in Persian and English on successful aging, reporting implicitly and objectively about the characteristics, antecedents, and consequences of successful aging, available full text, and no duplication. From the total of 4163 articles found, 83 articles were finally selected and analyzed using Granheim and Lundman's content analysis method.

The results, discussion, and conclusion sections of the selected articles were carefully read several times by the main researcher and then, the sections containing the words and expressions used to define or describe the antecedents, characteristics, and consequences of the concept of successful aging were extracted from them as a specific semantic unit and primary codes (a total of 994 primary codes were obtained). In the next step, by comparing and categorizing these codes, subclasses, and main

classes were extracted, respectively. To ensure the validity and strength of content analysis data, Lincoln and Guba's criteria (1985) were used to determine credibility and confirmability. For credibility, a long engagement with the data extracted from the articles and spending a long time analyzing them was used. For confirmability, extracted semantic units, primary codes, subcategories, and categories were regularly available to researchers expert in qualitative analysis and gerontology to confirm the correctness of the data and make the necessary corrections.

Results

Various applications of successful aging were investigated and reported in the existing literature. The content analysis of 83 selected articles revealed the following 7 categories as the main features of the concept of successful aging: 1) "a manageable process", 2) "multidimensional and inclusive", 3) "socio-cultural context-based", 4) having physical, psychological and social health", 5) "non-dependence on others", 6) "happiness", and 7) "continuity and active participation in life". In this study, classes of positive personal characteristics, effective adaptation to old age, underlying factors related to health status, family underlying factors, favorable socio-economic cultural conditions, and favorable environmental conditions were extracted as antecedents of successful aging. Also, the consequences of successful aging included preserving the dignity of the elderly, spiritual excellence, being a role model for others, reducing healthcare costs, and improving the quality of life (Figure 1).

Also, the review of existing studies showed that although successful aging has a rich research background, few studies have measured it using specialized tools and most of the studies have used non-specialized tools. Therefore, considering the importance of successful aging at a time when researchers of different countries are focused on it due to the phenomenon of aging, providing a comprehensive and practical definition of this concept can be fruitful for designing more accurate and practical tools.

Conclusion

The aim of the present study was to extract the defining characteristics of the concept of successful aging and its various applications in the existing literature in order to provide a comprehensive definition to help operationalize and measure this concept. According to the sum of the extracted applications, it is concluded that the definition of this concept has gradually evolved and moved from objective definitions focused on biomedical factors and

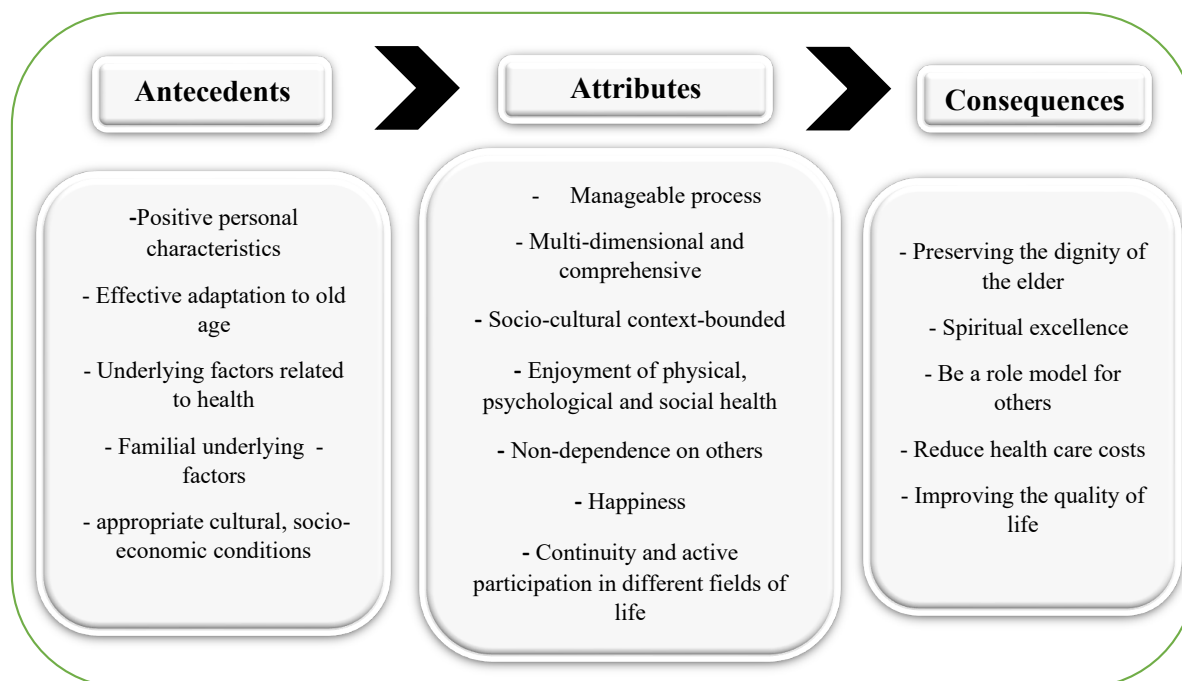

Figure 1. Schematic representation of the concept of successful aging.

especially, freedom from disability and disease to subjective definitions focused on well-being, social participation, and adaptation processes. As a result, today this concept is depicted by a wide set of biological, psychological, social, and environmental factors.

Also, based on the present analysis, it can be said that successful aging is a guidable and context-based process and consists of physical, psychological, social, and spiritual dimensions, which require the physical, psychological, and social health of the elderly, lack of dependence on others, happiness, continuity and active participation in life. For successful aging, positive individual characteristics, effective adaptation to old age, health-related factors, family support, favorable socio-economic and cultural conditions, as well as a conducive environment, all play crucial roles. Successful aging helps maintain the dignity of the elderly, spiritual excellence, becoming a role model for others, reducing healthcare costs, and improve the quality of life of the elderly (Figure 1).

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

In this study, all publication ethics were considered.

Funding

This article was extracted from a classroom project of philosophy and theorizing course in nursing. This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Authors' contributions

The authors contributed equally to preparing this paper.

Conflicts of interest

The authors declared no conflicts of interest.

Acknowledgements

The authors would like to thank the professors of philosophy and theorizing course for guiding through the research.

مقاله پژوهشی

سالمندی موفق: تحلیل مفهوم با رویکرد واکر و اوانت

لادن ناصح^۱، فرحناز محمدی شاهبلاغی^۲، حمیدرضا خانکه^۳، کیان نوروزی تبریزی^۴

۱. گروه آموزشی پرستاری، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
۲. گروه آموزشی پرستاری، مرکز تحقیقات سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
۳. گروه آموزشی پرستاری، مرکز تحقیقات سلامت در حوادث و بلایا، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.

Citation Naseh L, Mohammadi-Shahboulaghi F, Khankeh HR, Norouzi Tabrizi K. [Successful Aging: Concept Analysis Using Walker and Avant's Approach (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2024; 19(2):158-175. <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2023.1172.2>

<http://dx.doi.org/10.32598/sija.2023.1172.2>

اهداف: در پی ظهور پدیده سالمندی در جهان، «سالمندی موفق» به‌عنوان مفهومی ناظر بر کیفیت این دوره، اخیراً توجه بسیاری از محققان و سیاستگذاران را به خود جلب کرده است. باین حال به نظر می‌رسد تعریف واحد و واضحی از آن در ادبیات ارائه نشده است. هدف این مطالعه تحلیل مفهوم سالمندی موفق است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه با رویکرد ۸ مرحله‌ای واکر و اوانت انجام شد. بدین منظور با جست‌وجو در پایگاه‌های اسکوپوس، پابمد، وب‌آوساینس، نورمگز، مگیران، پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پروکوئست به کمک کلیدواژه‌های سالمندی، سالمندی موفق و مفاهیم مرتبط با آن‌ها طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ مقالات دارای معیارهای ورود انتخاب شدند. سپس برای استخراج کاربردها، ویژگی‌ها، پیشایندها و پسایندهای مفهوم سالمندی موفق با استفاده از روش تحلیل محتوای گرانهایم و لاندمن (۲۰۰۴) تحلیل شدند.

یافته‌ها: تحلیل محتوایی ۸۳ مقاله منتخب، ویژگی‌های اصلی مفهوم سالمندی موفق را در ۷ طبقه آشکار کرد: ۱. فرآیندی قابل‌هدایت، ۲. چندبعدی و فراگیر، ۳. مبتنی بر بافتار اجتماعی فرهنگی، ۴. برخوردار از سلامت جسمی روان‌شناختی اجتماعی، ۵. عدم وابستگی به دیگران، ۶. شادکامی، ۷. استمرار و مشارکت فعال در زندگی.

نتیجه‌گیری: به کمک ویژگی‌ها، پیشایندها و پسایندهای شناسایی شده در این مطالعه تعریف جامعی از سالمندی موفق ارائه شد که می‌تواند به درک بهتر این مفهوم، شناخت ابعاد مختلف آن و درنهایت برنامه‌ریزی برای تحقق آن کمک کند.

کلیدواژه‌ها: سالمندی موفق، تحلیل مفهوم، واکر و اوانت

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۳۰ خرداد ۱۴۰۲

تاریخ انتشار: ۱۱ تیر ۱۴۰۳

* نویسنده مسئول:

دکتر فرحناز محمدی شاهبلاغی

نشانی: تهران، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، مرکز تحقیقات سالمندی، گروه آموزشی پرستاری.

تلفن: +۹۸ (۲۱) ۲۲۱۸۰۰۲۶

پست الکترونیکی: f.mohammadi@uswr.ac.ir

Copyright © 2024 The Author(s);

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY-NC: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.en>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

مقدمه

این مفهوم، به‌عنوان یک اصطلاح چتری^۸ با مفاهیم مشابه زیادی همپوشانی دارد [۱۳]؛ از جمله مفاهیم سالمندی سالم و سالمندی مثبت که با سالمندی موفق به‌جای یکدیگر به کار می‌روند [۷].

در این راستا برخی از محققین برای روشن‌سازی و درک بهتر مفهوم سالمندی موفق مطالعاتی انجام داده‌اند. از جمله استبصاری و همکاران که با انجام یک مطالعه مروری پیرامون مفهوم سالمندی موفق به این نتیجه رسیدند که تعریف سالمندی موفق با کنش شناختی، ادراک، کنترل، رضایت از زندگی و اخلاق سروکار دارد و بیان کردند در ادبیات موجود این مفهوم به‌عنوان داشتن احساس درونی شادی و رضایت از زندگی برای حال و گذشته تعریف شده و گاهی اوقات نیز به معنای زنده ماندن با سلامتی تلقی شده است [۵]. همچنین تیترو و همکاران براساس مروری بر مطالعات مبتنی بر دیدگاه‌های سالمندان پیرامون پدیده سالمندی موفق، گزارش کردند که بروز برخی تغییرات و مشکلات در دوره سالمندی اجتناب‌ناپذیر است، اما سالمندی موفق مستلزم بهره‌مندی از حمایت‌های اجتماعی و روانی در جهت انطباق، پذیرش، حرکت رو به جلو و حفظ احساس غرور و عزت است [۱۹]. بداجه و همکاران نیز در مطالعه مروری دیگری به این مهم پرداختند که عقاید سالمندان درباره سالمندی موفق بیش از آنکه متمرکز بر سلامت فیزیکی باشد شامل باورهایی در مورد سلامت روان شناختی، روابط اجتماعی، مثبت‌اندیشی و خوش‌بینی، سازگاری و پذیرش تغییرات مرتبط با سن، مالی، معنویت و تأثیرات محیطی است [۲۰].

به‌رحال مطالعات مروری این چنینی به‌خصوص زمانی که با بهره‌گیری از حجم گسترده‌ای از متون انجام شده باشند، اطلاعات ارزشمندی را در زمینه مفهوم سالمندی موفق فراهم می‌کنند؛ اما هدف اصلی این مطالعات شناسایی ویژگی‌های اصلی تعیین‌کننده سالمندی موفق و واضح‌سازی تعریف آن نبوده است و غالباً تعاریف مختلف موجود را توصیف و تشریح کردند و در مواردی نیز به صراحت نتیجه‌گیری کردند که تعریف واحد و واضحی برای این مفهوم در ادبیات موجود نیافتند. از جمله اورتامو^۹ و همکاران که در مطالعه مروری خود ضمن اشاره به روند تکاملی مفهوم سالمندی موفق و جابه‌جایی تمرکز آن از شاخص‌های زیست‌پزشکی به سمت فرآیندهای سازگاری روانی اجتماعی در زندگی، نتیجه می‌گیرند یک تعریف استاندارد برای سالمندی موفق مشخص نیست و تعاریف عملیاتی مختلفی برای این مفهوم در مطالعات مختلف استفاده شده است [۸]. به‌طور مشابه، زنجری و همکاران نیز پس از مرور بر متون موجود گزارش کردند در شواهد موجود تعریف یکپارچه‌ای برای آن وجود ندارد [۱۳].

در این میان تحلیل مفهوم، روش مطالعه‌ای است که هدف اصلی آن بررسی و تحلیل عمیق ویژگی‌های اساساً مرتبط و نامرتبط

در عصر حاضر به دنبال افزایش امید به زندگی و کاهش میزان باروری، سالمندی به یک پدیده جهانی تبدیل شده است [۱]. چنانکه تخمین زده می‌شود جمعیت سالمندان دنیا در سال ۲۰۵۰ به ۲ میلیارد نفر می‌رسد [۲]؛ چنانکه ایران براساس نتایج آخرین سرشماری پیش‌بینی می‌شود بعد از سال ۲۰۵۰ با پدیده سالمندی مواجه شود [۳]. بر این اساس در قرن بیست‌ویکم، سلامت سالمندان در رده مهم‌ترین چالش‌های نظام سلامت دنیا قرار گرفت [۴] و در ادبیات سالمندی به تدریج مفاهیمی نظیر سالمندی موفق^۱، سالمندی فعال^۲، سالمندی سالم^۳، سالمندی مثبت^۴ و سالمندی مولد^۵ ظاهر شدند [۵]. در این میان، یکی از پرکاربردترین مفاهیم دو دهه اخیر، سالمندی موفق بوده است [۶، ۷] که امروزه مفهومی مهم برای توصیف کیفیت دوران سالمندی محسوب می‌شود [۸، ۹].

از زمان پیدایش این مفهوم در ادبیات در سال ۱۹۶۷، تاکنون طیف گسترده‌ای از شاخص‌ها و بیش از ۱۰۰ تعریف برای آن گزارش شده است [۱۰]. از جمله، اولین بار این مفهوم برای توصیف رضایت سالمندان از زندگی به کار رفت. بعد از آن در سال ۱۹۸۷ رو و کان^۶ ضمن ایجاد تمایز بین «سالمندی معمولی»^۷ و «سالمندی موفق»، پیشنهاد کردند سالمندانی که عملکردهای فیزیولوژیکی خود را از دست ندادند یا با تغییرات اندکی در این زمینه مواجه شدند، به‌عنوان سالمند موفق در نظر گرفته شوند [۱۱]. سپس براساس یکی از معروف‌ترین مدل‌های زیست‌پزشکی، این مفهوم به‌صورت فقدان بیماری، حفظ عملکردهای فیزیولوژیکی و تعامل فعال با زندگی تعریف شد [۱۱] و نهایتاً در رایج‌ترین مدل روان‌شناختی اجتماعی موجود، بر اهمیت وجود عنصر سازگاری برای تعریف موفقیت در دوران سالمندی تأکید شد [۱۱].

بدین صورت مشاهده می‌شود برخلاف تعاریف اولیه که تنها بر سلامت جسمی و عملکرد تأکید داشتند، دیدگاه‌های اخیر غالباً مؤلفه‌های روانی، عاطفی و معنوی سالمندی را برجسته کردند [۱۰]. همچنین علی‌رغم اینکه این مفهوم طی سالیان متمادی مورد مطالعه قرار گرفته و شواهد گسترده‌ای برای آن در دنیا فراهم شده است، اما هنوز تعریف واحدی برای آن در ادبیات دیده نمی‌شود و محققان بسیاری به نبود یک تعریف واحد و مورد توافق در مورد این مفهوم اذعان کرده‌اند [۵، ۷، ۸، ۱۲-۱۸]. از طرفی

1. Successful aging
2. Active aging
3. Healthy aging
4. Positive aging
5. Productive aging
6. Rowe & Kahn
7. Usual aging

8. Umbrella term
9. Urtamo

مرور بر متون

جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی چون اسکوپوس^{۱۰}، پابمد^{۱۱}، مؤسسه اطلاعات علمی^{۱۲}، نورمگز^{۱۳}، مگیران^{۱۴}، وب‌آوساینس^{۱۵} و پروکوئست^{۱۶} و با استفاده از کلیدواژه‌های سالمندی موفق و مفاهیم مرتبط با آن شامل «سالمندی فعال»، «سالمندی سالم»، «سالمندی مثبت»، «سالمندی مولد» و معادل انگلیسی آن‌ها یعنی «Healthy»، «Active aging»، «successful aging»، «Positive aging»، «aging» و «Productive aging» بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ انجام شد. از هر دو نگارش انگلیسی سالمندی «Ageing»، «Aging» و «Older adults» و «Elderly» و «Elder» در خط جست‌وجو استفاده شد. معیارهای ورود عبارت بودند از: مقالات به زبان فارسی و انگلیسی که در مورد مفهوم سالمندی موفق نوشته شده باشند (وجود مفهوم در عنوان و خلاصه مقاله)، در مقاله به‌طور ضمنی و عینی در مورد خصوصیات، پیشایندها و پسایندهای سالمندی موفق صحبت شده باشد، متن کامل آن‌ها در دسترس باشد و تکراری نباشند. مقالات کنفرانسی، نامه به سردبیر، پایان‌نامه‌ها و کتب از مطالعه خارج شدند. بدین ترتیب از مجموع ۴۱۶۳ مقاله یافت‌شده در نهایت ۸۳ مقاله انتخاب شدند (تصویر شماره ۱).

روش تحلیل داده‌ها

در این مطالعه برای تحلیل داده‌های موجود در متون از رویکرد تحلیل محتوا به روش گرانهایم و لاندمن^{۱۷} [۲۴] استفاده شد. بدین ترتیب پس از انتخاب مقالات نهایی برای تحلیل یعنی ۸۳ مقاله‌ای که در آن‌ها به‌طور ضمنی یا عینی مطلبی درباره خصوصیات یا پیشایندها یا پسایندهای سالمندی موفق آورده شده بود، بخش نتایج، بحث و نتیجه‌گیری آن‌ها توسط پژوهشگر اصلی چندبار به دقت خوانده شد. سپس بخش‌های دربرگیرنده کلمات، واژه‌ها و عبارات به‌کاررفته برای تعریف یا توصیف پیشایندها، ویژگی‌ها و پیامدهای مفهوم موردنظر به‌عنوان واحد معنایی مشخص، از آن‌ها کدهای اولیه استخراج شدند (مجموعاً ۹۹۴ کد اولیه) و در مرحله بعد با مقایسه و دسته‌بندی این کدها، به‌ترتیب زیرطبقات و طبقات اصلی استخراج شدند.

یک مفهوم می‌باشد تا بتواند یک مفهوم را از سایر مفاهیم مشابه متمایز کند و بنابراین اختصاصاً برای توسعه مفاهیمی به کار می‌رود که نویسندگان مختلف آن‌ها را به‌طور متفاوتی تعریف کرده‌اند [۲۱]. براین اساس و از آنجایی که دستیابی به تعریفی یکپارچه درباره مفهوم سالمندی موفق می‌تواند ابهام و سردرگمی محققان را درباره آن برطرف و زمینه مناسبی برای برنامه‌ریزی در جهت توسعه و پیشبرد هدف سالمندی موفق فراهم کند [۲۲]؛ مطالعه حاضر باهدف تحلیل مفهوم «سالمندی موفق» با رویکرد واکر و اوانت انجام شد تا ضمن درک بهتر ویژگی‌ها، پیشایندها و پیامدهای سالمندی موفق، دستیابی به یکپارچگی معنایی و واضح‌سازی این مفهوم به افزایش ثبات در کاربرد آن کمک کند. مدل‌های نمونه، مرزی و مخالف ارائه‌شده در این مطالعه که تنها اختصاص به مطالعات تحلیل مفهوم دارند در روشن‌سازی بهتر تعریف سالمندی موفق کمک‌کننده بودند و درنهایت با استفاده از یافته‌های به‌دست‌آمده تعریفی عملیاتی از این مفهوم ارائه شد.

روش مطالعه

روش تحلیل مفهوم

این مطالعه تحلیل مفهوم در سال ۱۴۰۱ با رویکرد ۸ مرحله‌ای واکر و اوانت [۲۱] صورت گرفت که به‌عنوان فرآیندی منسجم، به‌طورگسترده جهت شفاف‌سازی مفاهیم مورد استفاده می‌گیرد و یکی از قابل‌فهم‌ترین روش‌ها برای تحلیل مفاهیم برای افراد مبتدی است [۲۲]. مراحل آن عبارت‌اند از:

۱. انتخاب مفهوم؛
 ۲. تعیین هدف تحلیل (در مقدمه توضیح داده شد)؛
 ۳. شناسایی تمام کاربردهای مفهوم که براساس مرور گسترده بر متون انجام شد (جزئیات مرور متون در ادامه این بخش آورده شده است)؛
 ۴. تعیین ویژگی‌های تعیین‌کننده مفهوم که به «قلب تحلیل مفهوم» معروف است. برای این منظور از تحلیل محتوایی متون استفاده شد.
- مراحل ۵ و ۶ شامل ساخت و ارائه موارد نمونه و اضافی (مرزی، مرتبط و مخالف) است. موارد توصیفات روایتی از موقعیت‌هایی هستند که با استفاده از ویژگی‌های تعیین‌کننده در بافتاری که می‌تواند برای خواننده قابل‌درک باشد، به روشن‌سازی مفهوم کمک می‌کنند [۲۱]. در مطالعه حاضر یک مورد نمونه و دو مورد اضافی (مرتبط و مخالف) برای روشن‌سازی مفهوم کافی بود.

۷- تعیین پیشایندها و پیامدهای مفهوم؛

- ۸- تعریف ارجاعات تجربی که تلاشی است برای توصیف اینکه چگونه این مفهوم را می‌توان «در دنیای واقعی» اندازه‌گیری کرد [۲۱].

10. Scopus
11. Pubmed
12. Information Sciences Institute (ISI)
13. oormags
14. Magiran
15. Scientific Information Database (SID)
16. Proquest
17. Graneheim & Lundman

چگونگی سازگاری افراد مسن با فرایند سالمندی است. به نظر این محققین موفقیت یک توسعه فردی است که ۳ جزء اصلی انتخاب^{۲۵}، بهینه‌سازی^{۲۶} و جبران^{۲۷} را دربر می‌گیرد و سالمندان با برقراری تعادل بین رشد فردی و فقدان‌های دوران پایدانی زندگی با این پدیده سازگار می‌شوند [۱۳].

به تدریج تعریف «سالمندی موفق» گسترده‌تر شد؛ از جمله فیلان و لارسون^{۲۸} ویژگی‌های سازگاری مثبت، رضایت از زندگی و درازی عمر [۱۰] و کروتر^{۲۹} و همکاران مؤلفه معنویت مثبت^{۳۰} را به تعریف رو و کان اضافه کردند [۲۸، ۲۹]. در پرستاری یکی از معروف‌ترین موارد کاربرد و تعریف سالمندی موفق، مدل فلود ۲۰۰۲ است که آن را به‌عنوان قبول زندگی فردی، توانایی فعال بودن در حیطه جسمانی، روان‌شناختی و اجتماعی تعریف کرد. از نظر فلود معنویت یک عنصر ضروری برای این مفهوم است [۳۰]. سپس او در سال ۲۰۰۵، دو مفهوم سازگاری^{۳۱} و تعالی^{۳۲} را به‌عنوان عوامل اولیه مؤثر بر سالمندی موفق پیشنهاد کرد که مورد استقبال پژوهشگران بعدی قرار گرفت [۷].

ویژگی‌های تعیین‌کننده سالمندی موفق^{۳۳}

از تحلیل محتوای متون منتخب، ویژگی‌های اصلی سالمندی موفق در ۷ طبقه نهایی آشکار شد (جدول شماره ۱). شامل اینکه سالمندی موفق به‌صورت مرحله به مرحله و تدریجی شکل می‌گیرد و به‌عبارتی ماهیت فرایندی دارد [۵، ۱۲، ۱۳، ۳۱-۳۳]. همچنین همانند هر موفقیت دیگری، موفقیت در سالمندی نیز بدون برنامه‌ریزی و به‌طور خودبه‌خودی حاصل نمی‌شود بلکه با انتخاب‌ها و اعمال خود فرد هدایت می‌شود [۱۲، ۱۳، ۳۴-۳۸]. چنانکه از آن به‌عنوان ثمره و میوه مراحل قبلی زندگی یاد شده است [۱۳، ۳۷، ۳۹]. از طرفی این پدیده چندبعدی [۸، ۱۳، ۳۷، ۴۰]؛ متأثر از ارزش‌ها و باورهای افراد جامعه بوده و مبتنی بر بافتار فرهنگی اجتماعی است [۱۳، ۲۲، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۴۰-۴۲].

یکی دیگر از ویژگی‌های اصلی، برخوردار بودن از سلامتی است [۱۴، ۲۲، ۳۶، ۴۰، ۴۳-۴۶] که زیرطبقات عدم ابتلا به بیماری‌های جسمی متعدد [۵، ۱۲، ۲۶، ۴۰، ۴۳، ۴۴، ۴۷-۵۱] یا زمین‌گیرکننده [۹، ۱۳، ۲۰، ۳۷، ۵۰، ۵۲]، نداشتن دردهای مزمن [۱۳، ۲۰، ۳۶، ۵۰] و عدم بستری شدن مکرر در بیمارستان [۵، ۱۳، ۳۷]، اداره امور زندگی به تنهایی [۲۲، ۴۰، ۴۵، ۵۳-۵۴]

در این مطالعه برای اطمینان از صحت و استحکام داده‌های تحلیل محتوا از معیارهای لینکلن و گوبا^{۱۸}، معیارهای اعتبار^{۱۹} و قابلیت تأیید^{۲۰} استفاده شد [۲۵]. برای اعتبار، درگیری طولانی‌مدت با داده‌های مستخرج از مقالات و صرف زمان طولانی برای تحلیل آن‌ها به کار رفت. برای تأییدپذیری، واحدهای معنایی استخراج‌شده، کدهای اولیه، زیرطبقات و طبقات مرتباً در اختیار همکاران پژوهش که از متخصصان تحلیل کیفی و حوزه سالمندشناسی بودند، قرار داده می‌شد تا صحت داده‌ها مورد تأیید قرار گیرد و اصلاحات موردنیاز انجام شود.

یافته‌ها

کاربردهای مفهوم^{۲۱}

در فرهنگ لغت وبستر^{۲۲} «موفقیت» به‌عنوان دستیابی به ثروت، احترام یا شهرت و «سالمندی» به‌صورت تغییرات تدریجی در هر ارگانیزم که به افزایش خطر ضعف، بیماری و مرگ آن منجر شود، تعریف شده است. موفق یا موفقیت^{۲۳} به معنای دستیابی به سطحی از پیروزی است، درحالی‌که سالمندی با از دست دادن و بیماری مشخص می‌شود. به همین دلیل مفهوم سالمندی موفق در نگاه اول یک ترکیب متناقض به نظر می‌رسد [۱۹].

در متون علمی، در سال ۱۹۶۷ این مفهوم را اولین بار هاویگرست^{۲۴} تحت عنوان «افزایش زندگی به تعداد سال‌ها» معرفی کرده است [۲۶]. وی آن را به‌صورت احساس رضایت و شادی درونی فرد از زندگی کنونی و گذشته خود تعریف کرد [۲۷]. سپس رو و کان در سال ۱۹۸۷ آن را به‌عنوان فقدان بیماری و ناتوانی تعریف کردند. آن‌ها در سال ۱۹۹۷ تعریف خود را با اضافه کردن دو بعد جدید حفظ عملکرد شناختی فیزیکی و درگیر شدن یا مشارکت در زندگی توسعه دادند که تا امروز به‌عنوان معروف‌ترین تعریف موجود محسوب می‌شود [۸، ۱۰]. پس از آن محققان بسیاری، مطالعات خود را در این حوزه براساس مدل رو و کان توسعه دادند و ابعاد جدیدی را برای بررسی و اندازه‌گیری آن شناسایی کردند؛ از جمله رایف به‌عنوان اولین کسی که رشد و تعالی را در سالمندی به‌عنوان یک فرآیند تکاملی امکان‌پذیر دانست، در تعریف خود به ویژگی‌های پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران، خودتعیینی، کنترل بر محیط، هدفمندی در زندگی و توسعه فردی اشاره کرد [۵]. یکی دیگر از مدل‌های پرتعداد سالمندی موفق مربوط به بالتس و بالتس است که درمورد

25. Selection

26. Optimization

27. Compensation

28. Phelan & Larson

29. Crowther

30. Positive Spirituality

31. Adaptation

32. Transcendence

33. Defining attributes of Successful ageing

18. Lincoln & Gouba

19. Credibility

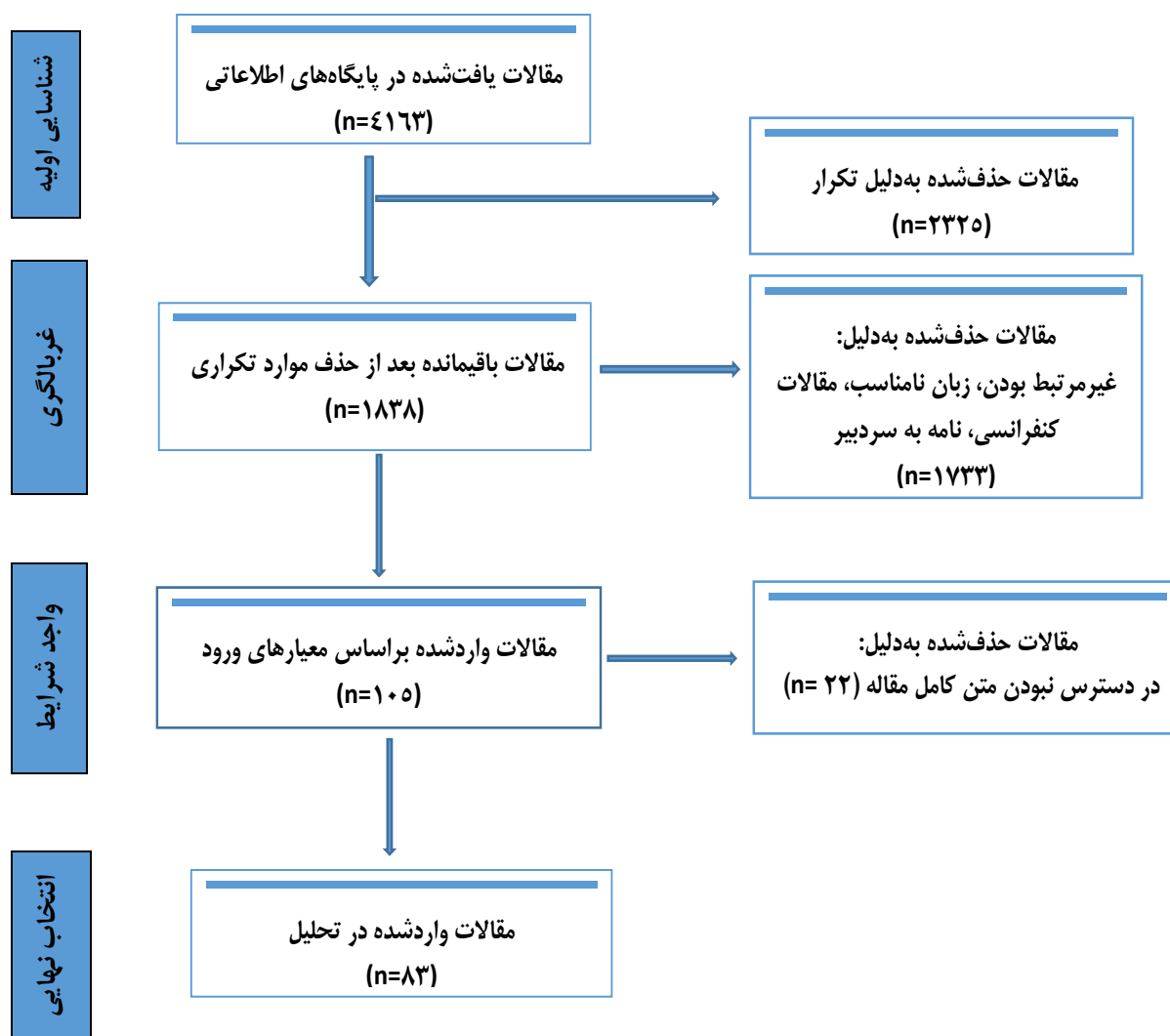
20. Confirmability

21. Uses of the concept

22. Webster

23. Successful or success

24. Havighurst

تصویر ۱. بررسی و انتخاب مقالات برای تحلیل

سالمند

[۱۴، ۴۱، ۶۰، ۶۲] در نهایت استمرار و مشارکت فعال در زندگی بود که به‌طور کلی به لزوم برعهده گرفتن مسئولیت‌ها و حفظ فعالیت‌های مختلف متناسب با سطح توانایی‌های فردی و پرهیز از هرگونه انفعال و گوشه‌نشینی سالمند اشاره می‌کند [۹، ۱۲، ۲۲، ۳۳، ۳۵، ۴۲، ۵۰، ۵۲، ۶۲-۶۶] و با مواردی از قبیل داشتن هدف و برنامه برای آینده [۶۰، ۶۷]، تداوم مشارکت در عرصه‌های مختلف زندگی نظیر کسب‌وکار [۹، ۴۱، ۴۳، ۴۸]، فعالیت‌های اوقات فراغت [۲۰، ۳۵، ۴۳]، فعالیت‌های اجتماعی [۲۰، ۴۵، ۵۰، ۵۲، ۵۹، ۶۲، ۶۵، ۶۶، ۶۸] و مراقبت از همسر یا نوه‌ها [۱۲، ۱۳، ۳۶] و تداوم یادگیری در جهت توسعه فردی [۳۶، ۴۰، ۶۰، ۶۴، ۶۷] از متون قابل‌برداشت بود.

[۵۶]، عدم ابتلا به اختلالات شناختی شدید به‌خصوص آلزایمر و افسردگی [۹، ۱۲، ۱۳، ۵۰، ۵۲] و حفظ عملکردهای فیزیکی [۹، ۱۲-۱۴، ۲۰، ۲۰، ۴۰، ۴۳، ۵۰، ۵۷-۵۹]، شناختی [۹، ۱۴، ۲۰، ۲۲، ۴۸، ۵۰، ۵۷، ۵۸] و اجتماعی [۵، ۲۲، ۴۰، ۴۱، ۴۳، ۴۴، ۵۷، ۵۸] در حد قابل‌قبول و طول عمر بالا [۱۷، ۱۸، ۲۰، ۳۱، ۵۰] را دربر می‌گیرد.

همچنین سالمندی موفق با ویژگی استقلال و عدم وابستگی به دیگران [۵، ۲۰، ۳۲، ۳۵، ۴۲-۴۴، ۵۰، ۵۲] مشخص و با توانایی مراقبت از خود [۲۶، ۳۴، ۴۱، ۴۴، ۵۷]، داشتن استقلال مالی [۲۲، ۳۴، ۳۶] و برخورداری از خودمختاری و آزادی عمل در مدیریت زندگی [۲۰، ۳۶، ۴۴، ۶۰] توصیف شده است.

ویژگی‌های دیگر مثل شادکامی به‌صورت داشتن رضایت از زندگی [۵، ۱۷، ۱۸، ۲۲، ۴۵، ۵۰، ۵۳، ۵۵، ۶۱] و احساس شادی

پیشایندهای سالمندی موفق^{۳۴}

[۵۷]، زندگی کردن سالمند کنار خانواده [۴۱، ۴۳، ۴۴، ۵۷، ۷۲، ۷۹] و دریافت حمایت اجتماعی از خانواده [۱۲، ۳۳، ۳۹، ۴۳، ۴۴، ۶۲، ۶۶، ۷۲، ۷۳، ۷۷، ۸۹] از پیشایندهای دیگر است.

شرایط مساعد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به صورت داشتن جامعه‌ای که به جای توسعه کمتر کلیشه‌های منفی در مورد سالمندان [۱۲، ۴۷، ۶۰] آن‌ها را اعضای کارآمد جامعه بداند، نقش‌های اجتماعی‌شان را بپذیرد و در یک کلام از سالمندان حمایت کند [۲، ۳، ۸، ۳۷، ۳۸، ۶۶، ۸۷]. به علاوه سیاست‌های حمایتی دولت از قبیل در نظر گرفتن مستمری برای کلیه سالمندان، فراهم کردن خدمات مراقبت بهداشتی رایگان و در دسترس، توسعه برنامه‌های آموزشی در زمینه سالمندی موفق در آموزش‌های رسمی کشور و همچنین از طریق رادیو و تلویزیون [۵، ۳۴، ۴۸، ۶۰]، توان فرد برای تأمین مخارج ضروری زندگی [۱۲، ۱۳، ۲۲، ۳۶، ۴۳، ۴۵، ۴۸، ۵۶، ۵۷، ۶۲] یا داشتن تمکن مالی برای آینده غیرقابل پیش‌بینی [۱۲، ۱۷، ۲۰، ۳۶، ۳۹، ۶۰، ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۸۰] و سرانجام شرایط مساعد محیطی شامل سلامت محیط زندگی [۱۲، ۱۴، ۲۰، ۳۳، ۳۹، ۵۸، ۶۲] و فضای شهری دوستدار سالمند [۱۲، ۱۴، ۳۱، ۴۷] به عنوان دیگر عوامل مهیاکننده شرایط شکل‌گیری سالمندی موفق پرداخته‌اند.

پسایندهای سالمندی موفق^{۳۵}

در متون موجود برخی از پسایندهایی که به طور آشکار یا ضمنی برای سالمندی موفق وجود دارد، می‌توان حفظ شأن و منزلت سالمند [۳۲، ۳۶، ۴۲، ۴۷]، تعالی معنوی [۱۲، ۱۳، ۳۱، ۴۸، ۶۹] الگو شدن برای دیگران [۴۲، ۴۷، ۴۸، ۵۵، ۷۰، ۷۴-۷۰، ۱۷، ۳۴، ۳۵]، کاهش هزینه‌های مراقبت بهداشتی [۱۳، ۳۶، ۵۷، ۶۸] و ارتقاء کیفیت زندگی [۴، ۵، ۴۷، ۴۸، ۵۲، ۷۰، ۷۴، ۸۴، ۸۶، ۸۸، ۹۰] را نام برد که در جدول شماره ۱ آورده شده است.

نمونه‌ها^{۳۶}مورد نمونه یا الگو^{۳۷}

خانم «س.م» ۶۷ ساله می‌گوید: همه یه روزی سالمند میشن، مهم اینه که از قبل به فکرش بوده باشی «فرآیندی قابل هدایت». من جوونیم قالی می‌بافتم ولی دیگه یه جوری از خودم کار نکشیدم که تا پا به سن گذاشتم کمر و زانو برام نمونده باشه «چندبعدی: بعد سلامت فیزیکی». الانم دیابت دارم ولی خب همین که صدجور درد و مرض نگرفتم بیوفتم توی بیمارستان، جای شکر داره «برخوردری از سطح نسبی سلامت، داشتن رضایت از زندگی». یا مثلاً ما با برای این روزامون پس‌انداز کردیم.

35. Consequences of Successful ageing

36. Cases

37. Model Case

ویژگی‌های مثبت فردی، سازگاری مؤثر با سالمندی، عوامل زمینه‌ساز مرتبط با وضعیت سلامتی، عوامل زمینه‌ساز خانوادگی، شرایط مساعد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و شرایط مساعد محیطی به عنوان پیشایندهای سالمندی موفق آشکار شدند (جدول شماره ۱).

ویژگی‌های مثبت فردی شامل خصوصیات جمعیت‌شناختی از قبیل سن کمتر [۵، ۱۸، ۲۶، ۵۲، ۶۹-۷۷]، سواد و تحصیلات عالی [۹، ۱۸، ۲۲، ۳۱، ۴۷، ۴۸، ۵۱، ۵۲، ۶۹، ۷۰، ۷۴، ۷۶، ۷۸]، داشتن همسر یا شریک زندگی [۵۱، ۵۲، ۶۹، ۷۲، ۷۳]، میزان درآمد [۱۸، ۲۶، ۵۱، ۷۰، ۷۱، ۷۹، ۸۰] وضعیت اقتصادی-اجتماعی [۲۶، ۵۲، ۷۵]، خصوصیات روان‌شناختی-شخصیتی از قبیل خوش‌بینی [۵۵، ۸۱]، خلق‌وخوی مثبت [۱۸، ۴۵، ۴۸]، خودکارآمدی [۱۳، ۶۰، ۸۰، ۸۲]، شوخ‌طبعی و شاد بودن [۲۲، ۳۴، ۳۵، ۴۴، ۴۶، ۵۷، ۸۳]، تاب‌آوری [۳۴، ۳۶، ۸۳]، میزان خلاقیت [۳۴، ۴۸]، توانایی حل مسئله [۴۲، ۵۵]، عزم و اراده قوی، عزت نفس بالا [۳۴-۳۶، ۶۰، ۶۵، ۸۲] و سرمایه‌های معنوی و اخلاقی از قبیل ایمان و معنویت، اعتماد و توکل به خدا، توسل جستن به قرآن و ائمه [۱۲، ۳۲-۳۴، ۴۸، ۵۶، ۶۴، ۶۶]، داشتن صبر و تحمل بالا [۱۳، ۳۲، ۳۵]، روحیه شکرگزاری [۱۳، ۳۴]، گذشت و بخشش [۷۰]، از پیشایندهای سالمندی موفق می‌باشند.

سازگاری مؤثر با سالمندی به صورت پذیرش تغییرات و محدودیت‌های دوران سالمندی [۲۰، ۲۲، ۳۲، ۳۵، ۴۲، ۵۶، ۶۴، ۸۴، ۸۵] و اصلاح مستمر محیط و سبک زندگی برای انطباق بهتر با این تغییرات و محدودیت‌ها [۲۰، ۲۲، ۳۲، ۳۹، ۴۰، ۴۲، ۵۵، ۶۴]، استفاده از راهبردهای خودکنترلی مختلف [۲۰، ۲۲، ۳۲-۳۶، ۴۲-۴۴، ۴۸، ۵۶، ۵۷، ۶۱، ۶۴، ۸۶] از پیشایندهای مهم دیگر است.

همچنین، عوامل زمینه‌ساز مرتبط با سلامتی شامل ادراک مثبت فرد از وضعیت سلامتی خود [۲۰، ۳۱، ۵۱، ۵۶، ۶۱، ۷۹]، عملکرد فیزیکی، شناختی و اجتماعی قابل قبول [۹، ۱۲، ۱۴، ۲۰، ۲۲، ۴۱، ۵۰، ۵۷، ۵۸، ۶۸، ۷۳، ۸۴، ۸۷] و راهبردهای حفاظت از سلامتی از قبیل داشتن سبک زندگی سالم [۵، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۸، ۲۲، ۲۶، ۳۶، ۴۰، ۴۳، ۴۹، ۵۰، ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۶۱، ۶۲، ۶۴، ۷۰، ۷۴، ۷۸، ۸۳، ۸۶، ۸۸، ۸۹]، انجام رفتارهای سلامت‌جویانه [۵، ۲۰، ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۴۳، ۴۹، ۵۶، ۵۷، ۶۴، ۸۳] و جست‌وجوی اطلاعات سلامتی از منابع معتبر [۱۲، ۱۸، ۳۲، ۴۸، ۸۳] از مقدمات لازم برای موفقیت در دوره سالمندی است. عوامل زمینه‌ساز خانوادگی شامل وضع محیط خانوادگی پدری [۳۱، ۴۳، ۴۸، ۵۲]، داشتن ازدواج موفق [۱۲، ۲۲، ۳۳، ۴۵، ۴۸،

34. Antecedents of Successful ageing

جدول ۱. پیشایندها، ویژگی‌های تعیین‌کننده و پسایندهای سالمندی موفق

پسایندها		ویژگی‌های تعیین‌کننده		پیشایندها	
زیرطبقه	طبقه	زیرطبقه	طبقه	زیرطبقه	طبقه
حفظ اقتدار در خانواده - سرپار نبودن	حفظ شأن و منزلت سالمند	- شکل‌گیری در امتداد جوانی و میانسالی - مبتنی بر اعمال و انتخاب‌های قبلی	فرآیندی قابل‌هدایت	- خصوصیات جمعیت‌شناختی - خصوصیات روان‌شناختی - شخصیتی - سرمایه‌های معنوی و اخلاقی	ویژگی‌های مثبت فردی
- حس اتصال به قدرت برتر - حرک غایت و معنا برای زندگی - پذیرش و حرکت به سوی مرگ	تعالی معنوی	دارای ابعاد: - فیزیکی - روان‌شناختی - اجتماعی - معنوی	چندبعدی و فراگیر	- پذیرش تغییرات و محدودیت‌ها - استفاده از راهبردهای خودکنترلی	سازگاری مؤثر با سالمندی
- ارزش قائل بودن برای تجربیات سالمند - نفوذ پیدا کردن در بین دیگران	الگو شدن برای دیگران	- متأثر از ارزش‌ها و هنجارهای جامعه - متحمل تغییر در گذر زمان	مبتنی بر بافتار اجتماعی فرهنگی	- ادراک مثبت از سلامتی خود - عملکرد فیزیکی، شناختی و اجتماعی قابل‌قبول - به‌کار بستن راهبردهای حفاظت از سلامتی	عوامل زمینه‌ساز مرتبط با سلامتی
- کاهش آسیب‌پذیری جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی - تبعیت بهتر از درمان - بهبود خودمراقبتی	کاهش هزینه‌های مراقبت بهداشتی	- فقدان بیماری‌های جسمی متعدد یا زمین‌گیرکننده - بستری نشدن مکرر در بیمارستان - حفظ عملکردهای فیزیکی شناختی و اجتماعی - طول عمر بالا	برخورداری از سلامت فیزیکی روان‌شناختی اجتماعی	- وضع محیط خانوادگی پدري - ازدواج موفق - زندگی کردن سالمند با خانواده - حمایت اجتماعی خانواده از سالمند	عوامل زمینه‌ساز خانوادگی
- بهبود عملکردهای فیزیکی، شناختی اجتماعی - تقویت احساس خوب بودن - رضایتمندی بیشتر از زندگی	ارتقاء کیفیت زندگی	- توانایی مراقبت از خود - داشتن استقلال مالی - داشتن اختیار و آزادی عمل	حفظ استقلال و عدم وابستگی	- جامعه دوستدار سالمند - سیاست‌های حمایتی دولت - داشتن تمکن مالی	شرایط مساعد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی
		- داشتن رضایت از زندگی - داشتن احساس شادی - داشتن هدف در زندگی - تداوم مشارکت در عرصه‌های مختلف زندگی - تداوم یادگیری جهت توسعه فردی	شادکامی استمرار و مشارکت فعال در زندگی	- سلامت محیط زندگی - فضای شهری دوستدار سالمند	شرایط مساعد محیطی

سالمند

هست که آدم ناچاره وقت پیری کنار بذاره یا تغییرشون بده مثلاً ما خونه قبلی مون را که زیاد پله داشت فروختیم. اومدیم اینجا که همکفه «سازگاری مؤثر». پسر بزرگم اصرار داشت بریم خونشون بشینیم ولی قبول نکردیم! مستقل که باشی عزت و احترامت سرجاشه، اختیار زندگیت هم دست خودته «عدم وابستگی به دیگران». مخصوصاً واسه ما ایرانی‌ها که خیلی واسمون مهمه وقتی پیر میشیم روی پای خودمون و سر زندگی خودمون باشیم «مبتنی بر بافتار فرهنگی اجتماعی». همیشه هم میگم خدایا شکر که عمری دادی تا بچه‌هامون را فرستادیم سر خونه

الان دستمون جلوی کسی دراز نیست که شرمسار باشیم «عدم وابستگی به دیگران». بعضی‌ها را می‌بینم کنج خونه افتادن، افسرده‌ان، نه خواب دارن نه خوراکی ولی من هیچ وقت خودمو از تک‌وتا نمی‌اندازم و بگم دیگه سالمند شدم بشینم به گوشه غصه عمر رفته را بخورم «بعد سلامت روان‌شناختی». زندگی همین‌ها باید طی بشه. اتفاقاً سالمندی فرصتیه که دیگه بچه‌ها بزرگ شدن، بتونی یه کم هم به دل خودت برسی! «سازگاری مؤثر». من هفته‌ای دو روز میرم کانون و با هم سن‌وسالام وقت می‌گذرونم «چندبعدی: بعد اجتماعی». خب یه سری چیزها هم

می‌دونید به نظرم آدم قبل از اینکه سالمند بشه باید سرش را بنزاره بمیره. چرا باید خودمون را گول بزنیم؟ سالمندی یعنی خوار و ذلیل شدن.. خدا هم که ما بدبخت بیچاره‌ها را از روز ازل جواب کرده بود!

ارجاعات تجربی^{۴۰}

بررسی و نقد مطالعات نشان می‌دهد علی‌رغم اینکه سالمندی موفق دارای یک پیشینه تحقیقاتی غنی است، اما محدود مطالعاتی با استفاده از ابزار اختصاصی به سنجش و اندازه‌گیری آن پرداخته‌اند و غالب پژوهش‌ها از ابزارهای غیر تخصصی نظیر ابزارهای سلامت روان ۱۲ گویه‌ای^{۴۱} گلدبرگ، رضایت از زندگی دینر پاوت، پرسش‌نامه کوتاه رضایت از زندگی^{۴۲}، فعالیت‌های روزمره زندگی^{۴۳} و کیفیت زندگی SF-36 استفاده کرده‌اند [۳۷]. ابزارهای تخصصی‌تر به کاررفته نیز از نظر اینکه بتوانند وقوع این مفهوم را دقیقاً نشان دهند، هر کدام با نقدهایی مواجه هستند؛ از جمله ابزار «نگرش به سالمندی موفق» فلان و همکاران [۴۸] که دراصل نشان‌دهنده نگرش سالمندان نسبت به سالمندی موفق است و نمی‌تواند وقوع مفهوم سالمندی موفق را نشان دهد. همین‌طور نوع دوم مقیاس سنجش سالمندی متعالی^{۴۴} که در ژاپن هوشینو و همکاران طراحی کرده‌اند [۹۱]. این ابزار نیز عمدتاً بر بعد تعالی متمرکز است و برای سنجش تمام ابعاد مفهوم گسترده سالمندی موفق کافی نیست. یکی دیگر از ابزارهایی که اختصاصاً برای اندازه‌گیری این مفهوم ساخته شده است؛ ابزار ۲۰ آیتمی ابزار سالمندی موفق^{۴۵} تروتمن و همکاران است که از جمله در ایران ترمزدی و همکاران آن را بومی‌سازی کرده‌اند [۵۵]، اما گویه‌های این ابزار نیز براساس تحلیل مفهومی مطالعات موجود طراحی شده و در طراحی ابزار از دیدگاه‌های سالمندان پیرامون این مفهوم و ابعاد آن استفاده نشده است [۹۲]. به‌عنوان یکی از مرتبط‌ترین ابزارهای موجود، می‌توان به مطالعه زنجری و همکاران اشاره کرد که به طراحی پرسش‌نامه چندبعدی سالمندی موفق^{۴۶} در ایران اختصاص دارد [۳۷]. با این حال با ارائه تعریفی جامع و کاربردی از این مفهوم و باتوجه به اهمیت سالمندی موفق در زمانی که به‌خاطر پدیده سالمندی، تحقیقات کشورهای مختلف دنیا بر آن متمرکز شده‌اند، می‌تواند برای طراحی ابزارهای دقیق‌تر و کاربردی‌تر مثمر‌تر واقع شود.

40. Empirical references

41. General-Health Questionnaire-12 (GHQ-12)

42. Satisfaction With Life Scale (Swls)

43. Activities of Daily Living (ADL)

44. Gerotranscendence Scale-type-2 (GTST2)

45. Successful Ageing Inventory (SAI)

46. Multi-Dimensional Successful Ageing Questionnaire (MSAQ)

زندگی شون «چند بعدی: سلامت معنوی»، از این بابت خوشحالم «شادکامی» ولی از ش می‌خوام قبل اینکه زمین گیر و علیل بشیم بمیریم. مرگ حقه و به‌موقع بودنش که دیگه نعمت! «چندبعدی: سلامت معنوی».

مورد مرزی^{۲۸}

خانم «ک.ج.» ۷۶ ساله می‌گوید: ۱۰ ساله که همسرم فوت شده و با خانواده تنها پسرم زندگی می‌کنم. رابطه‌مون خوبه، احترامم را دارن اما خب همیشه ناراحتم از اینکه شوهرم مال و منالی نداشت که بتونم جدا واسه خودم باشم. بالاخره اینا جوونن می‌خوان برن بیان، من به جورایی مزاحم و سربرام و این خوب نیست. نوه‌هام تا می‌خوان برن پارکی جایی، بهم میگن میای بریم؟ ولی من خیلی وقتا نمی‌رم، خجالت می‌کشم همش دنبالشون باشم... حالا باز جای شکر داره. روی پای خودمم و کارام را می‌تونم انجام بدم «برخورداری از سلامت فیزیکی، عدم وابستگی به دیگران»؛ یعنی مادرم از وقتی پا به سن گذاشت همیشه یه کیسه قرص دستش بود و چهار روز در میونم که بستری! من از همون موقع فکر این روزا را کردم، همیشه مراقب سلامتیم بودم «فرآیندی قابل‌هدایت». البته فقط هم بدن مهم نیست! به نظرم برای سالمندا سلامت روح و روان حتی مهم‌تره! بدنت سالم باشه ولی افسرده باشی، بیوقتی یه گوشه، اون دیگه اسمش زندگی نیست! برای همینه که من زیاد دعا می‌خونم و سعی می‌کنم خودمو با ذکر و دعا سرگرم کنم «سازگاری مؤثر». کلاً با خدا زیاد صحبت می‌کنم «چندبعدی: سلامت معنوی». از اینکه سالمم، خانواده پسرم را کنارم دارم، خوشحالم و خدا رو شکر می‌کنم «سلامت معنوی-شادکامی».

مورد مخالف^{۳۹}

آقای «ن.ز.» ۸۰ ساله که ۷ سال پیش همسرش را از دست داده است، می‌گوید: الان ۷ ساله که تنهام. خانمم که مرد، بچه‌ها اجازه ندادن دوباره ازدواج کنم، خودشونم که اصلاً نمیان ببینن زنده‌ام یا مرده؟ اخه می‌دونن دستم خالیه، می‌ترسن بیان اینجا چیزی بخوام از شون! منم توی تنهایی به زندگیم که چچور گذشت فکر می‌کنم و غصه می‌خورم. آخه زندگی نبود که اشکنجه بود. همش بدبختی! از بس برای یه لقمه نون خودمو به هر کاری می‌زدم، الان دیگه یه جام سالم نیست، تازه آخر عمری آه هم در بساط ندارم! چند ساله دیسک کمر دارم و همش درد می‌کشم. نگم از مرض قند و فشارخون و رماتیسم و هر کوفت و زهر ماری که فکر کنید، همشو من دارم.. خلاصه اینکه دیگه روحیه‌ای برام نمونه... نه دلم می‌خواد برم بیرون و نه کسی را ببینم! دیگه چند ساله که تنها گوشه خونه افتادم و برای مرگم روزشماری می‌کنم.

38. Borderline case

39. Contrary case

بحث

هدف مطالعه حاضر استخراج ویژگی‌های تعیین‌کننده مفهوم سالمندی موفق و کاربردهای مختلف آن در متون موجود بود تا تعریف جامعی جهت کمک به عملیاتی کردن و سنجش این مفهوم ارائه کند. از مجموع کاربردهای استخراج‌شده نتیجه گرفته می‌شود که در پی گسترش مطالعات در زمینه سالمندی موفق در رشته‌های مختلف، تعریف این مفهوم به تدریج تکامل یافته و از تعاریف عینی متمرکز بر عوامل زیست‌پزشکی و به‌ویژه رهایی از ناتوانی و بیماری به سمت تعاریف ذهنی متمرکز بر بهزیستی، مشارکت اجتماعی و فرآیندهای سازگاری حرکت کرده است. در نتیجه امروزه این مفهوم توسط مجموعه وسیعی از عوامل زیستی، روانی، اجتماعی و محیطی به تصویر کشیده می‌شود. در واقع ماهیت سالمندی موفق به‌گونه‌ای است که نمی‌توان آن را در یک ساختار یا قالب عینی و مشخص محدود کرد، بلکه یک مفهوم گسترده نسبی است که هر کدام از سالمندان به نوعی آن را تجربه می‌کنند. چنانکه در مطالعات مختلف صورت گرفته نیز نسبت افرادی که خود را سالمند موفق می‌دانستند؛ همواره بیشتر از نسبت افرادی بوده است که براساس شاخص‌های عینی به‌عنوان سالمندان موفق طبقه‌بندی می‌شوند.

ویژگی‌های اصلی مفهوم سالمندی موفق شامل طبقات «فرآیندی قابل‌هدایت»، «چند بعدی و فراگیر»، «مبتنی بر بافتار اجتماعی فرهنگی»، «برخورداری از سلامت جسمی روان‌شناختی اجتماعی»، «حفظ استقلال و عدم وابستگی»، «شادکامی»، «استمرار و مشارکت فعال در زندگی» بود. در بین ویژگی‌های پیش‌گفت برخی از لحاظی مهم‌تر و قابل‌بحث هستند، از جمله ویژگی نخست.

فرآیندی قابل‌هدایت در متون موجود که به‌طور کلی درباره ماهیت سالمندی موفق دو دیدگاه مهم وجود دارد. در اکثریت مطالعات آن را به‌عنوان یک فرایند پیوسته و در موزات سال‌های جوانی و میان‌سالی دیده بودند. هرچند در دیدگاه دومی، این پدیده را به‌عنوان پیامد یا برآیند مورد توجه قرار داده بودند. در این راستا تیتز و همکاران معتقدند سالمندی موفق، فرآیند سالمندی و فعالیت‌ها و رفتارهای موردانتظاری را که سالمندان باید نشان دهند تا با موفقیت سالمندی را طی کنند، توصیف می‌کنند [۱۹]. همچنین در جایی دیگر، سالمندی موفق به‌صورت فرآیندی مستمر در مواجهه با تغییرات مربوط به افزایش سن تعریف شده است [۳۲].

در مورد قابل‌هدایت بودن فرایند سالمندی موفق نیز می‌توان گفت این ویژگی که از یافته‌های مقالات زیادی قابل‌برداشت بود، در اصل ریشه در تعریف رو و کان از سالمندی موفق دارد که می‌گویند «از طریق انتخاب و تلاش فردی» می‌توان با موفقیت سالمند شد و از نظر جسمی و اجتماعی فعال ماند [۱۹]. در نظر

داشتن این ویژگی برای سالمندی موفق و اتفاقی ندانستن آن، از این حیث حائز اهمیت است که می‌تواند مبنایی برای تمام تلاش‌ها و مداخلات در راستای فراهم کردن موفقیت برای جمعیت روبه‌رشد سالمندان جوامع باشد. به‌عبارتی باید مانند هر پیروزی دیگری برای حصول این پیروزی هم از قبل برنامه داشت.

یکی دیگر از ویژگی‌های مهم و پرتکرار سالمندی موفق، مبتنی بر بافتار فرهنگی اجتماعی بودن آن است. بدیهی است همان‌طور که معنای موفقیت برای افراد هر جامعه‌ای متفاوت است؛ معنای سالمندی موفق هم در جوامع مختلف متفاوت می‌باشد [۳۲]. در این راستا زنجری می‌نویسد ساختار فرهنگی اجتماعی سالمندی موفق، بخش کلیدی توسعه این مفهوم است. چنانکه به‌عنوان مثال در بافتار خانواده‌محور جامعه ایرانی، مفهوم سالمندی موفق با مضامین خانواده‌محور مانند اولویت حمایت اجتماعی، تنها نبودن و افتخار کردن به فرزندان موفق تعریف می‌شود. بنابراین براساس این ویژگی می‌توان گفت:

اولاً هر جامعه‌ای بایستی سالمندی موفق را براساس بافت و فرهنگ خود بشناسد [۱۲].

ثانیاً توصیه می‌شود در طراحی ابزارهای سنجش سالمندی موفق در هر جامعه‌ای به تجانس فرهنگی ابزار با بافتار آن جامعه مورد توجه باشد. به‌خصوص اینکه برخی از نویسندگان نسبت به بی‌توجهی به دیدگاه‌های سالمندان هر جامعه و تعریف سالمندی موفق بدون در نظر گرفتن عناصری که از نظر سالمندان آن جامعه اهمیت دارد، ابراز نگرانی کرده‌اند. چنانکه تیتز در مطالعه مروری خود می‌نویسد طی ۱۵ تا ۲۰ سال گذشته، سالمندی موفق به یک پارادایم برجسته در حوزه سالمندی تبدیل شده است، اما بررسی انتقادی متون نشان می‌دهد دیدگاه‌های سالمندان در تعریف آن کمرنگ شده است و این یک ضعف مهم برای توسعه نظریه سالمندی موفق است، زیرا تجربیات و دیدگاه‌های سالمندان نقش اساسی در درک و توضیح سالمندی دارد [۱۹]. در همین راستا بولینگ نیز معتقد است تعریف سالمندی موفق باید شامل عناصری باشد که برای خود افراد مسن اهمیت دارد [۹۳].

برخورداری از سلامت جسمی روان‌شناختی اجتماعی ویژگی دیگری بود که می‌توان گفت در تمام متون تحلیل‌شده به‌نوعی به آن پرداخته شده بود و در بسیاری از متون به‌طور کلی تحت عنوان «سالم بودن» ذکر شده بود، اما نکته قابل توجه این است که منظور از سالم بودن به هیچ‌وجه به معنای عدم ابتلا به بیماری نیست، بلکه منظور داشتن یک سطح نسبی از سلامتی است، به‌طوری‌که فرد قادر به اداره امور زندگی خود باشد، از دردهای مزمن/شدید، بیماری‌های زمین‌گیرکننده و وابسته به بستر بودن در امان باشد. براساس یافته‌های مطالعه حاضر یکی از ویژگی‌های

تصویر ۲. نمایش شماتیک مفهوم سالمندی موفق

زندگی زناشویی، اجتماعی و غیره را ذکر کرده بودند. به‌ویژه این ویژگی در مطالعاتی که به تبیین مفهوم سالمندی موفق از دیدگاه افراد مسن پرداخته بودند، با ادبیات مختلفی در بیانات مشارکت‌کنندگان دیده می‌شد که یکی از آن‌ها اصطلاح «کنار نکشیدن از زندگی» بود که بر اهمیت ادامه دادن به زندگی قبلی و کنار نکشیدن از عرصه‌های مختلف زندگی با حفظ نگرش مثبت نسبت به سالمندی و بالعکس لزوم ادامه دادن به فعالیت‌های موردعلاقه، یادگیری چیزهای جدید و داشتن هدف و برنامه برای آینده تأکید می‌کند. در معروف‌ترین مدل موجود برای سالمندی موفق که مربوط به رو و کان است نیز درگیری با زندگی^{۴۸} به‌عنوان یکی از عناصر ضروری سالمندی موفق اشاره شده است.

همچنین مطالعه حاضر نشان داد پیشایندهای سالمندی موفق شامل خصوصیات مثبت فردی، سازگاری مؤثر با سالمندی، عوامل زمینه‌ساز مرتبط با سلامتی، عوامل زمینه‌ساز خانوادگی، شرایط مساعد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و شرایط مساعد محیطی هستند. یکی از مهم‌ترین این پیشایندها، سازگاری مؤثر با سالمندی است. چنانکه یکی از معروف‌ترین مدل‌های مربوط به سالمندی موفق متعلق به بالتس و بالتس است که بر چگونگی سازگاری

خیلی مهم برای اینکه بتوانیم یک سالمند را موفق بدانیم توانایی او در حفظ استقلال و عدم وابستگی به دیگران است. در این راستا هانسن معتقد است حفظ استقلال مهم‌ترین موفقیت دوران سالمندی است، به‌طوری‌که سایر توانایی‌های فیزیکی و اجتماعی محصولات جانبی این استقلال هستند [۹۴]. زنجری و همکاران نیز گزارش می‌کنند در گفتمان ایرانی مفهوم سالمندی موفق بیشتر مترادف با اصطلاح «عاقبت بخیری» است [۱۲] و بدون شک یکی از مصادیق اصلی عاقبت بخیری در جامعه ما زمین‌گیر نبودن سالمند و عدم وابستگی او به دیگران است.

یکی دیگر از ویژگی‌های پر تکرار برای سالمندی موفق، شادکامی سالمندان بود. چنانکه حتی در برخی متون، سالمندی موفق به‌صورت داشتن احساس درونی شادی و رضایت از زندگی برای حال و گذشته تعریف شده بود [۵]. این تعریف به دلیل نداشتن بسیاری از ویژگی‌های سالمندی موفق نمی‌تواند یک تعریف جامعی باشد اما می‌تواند گواه خوبی برای اهمیت نقش این ویژگی در تعریف مفهوم سالمندی موفق باشد.

ویژگی استمرار و مشارکت فعال در زندگی نیز در قالب مصادیق مختلف مورد توجه محققین قرار گرفته بود. اهمیت این ویژگی برای سالمندی موفق تا به آن حد است که بسیاری از نویسندگان لزوم حفظ عملکردهای مختلف قبلی در زمینه شغلی،

48. Engagement with life

باتوجه به وابسته بودن مفهوم سالمندی موفق به بافتار اجتماعی فرهنگی و از طرفی منحصر به فرد بودن بافتار جوامع مختلف، توصیه می‌شود برای ارزیابی سالمندی موفق در هر جامعه ابزارهای سنجش متجانس از نظر فرهنگی توسعه یابد.

یکی از محدودیت‌های مطالعه حاضر این بود که امکان جست‌وجوی تمام پایگاه‌های اطلاعاتی وجود نداشت و از طرفی در پایگاه‌های منتخب نیز مقالاتی مورد تحلیل قرار گرفتند که به زبان انگلیسی یا فارسی باشند و متن کامل آن‌ها در دسترس باشد.

محدودیت دیگر در زمینه عمق، دقت و تکرارپذیری یافته‌ها است که در اصل به ماهیت رویکرد پژوهشی به کاررفته در آن مربوط می‌شود، زیرا روش‌های مورداستفاده برای تجزیه و تحلیل متأثر از مهارت، دانش، فرهنگ و درک تحلیلگر و چارچوب مورداستفاده است [۹۵]. در این راستا سعی شد با بهره‌گیری از همفکری سایر اعضای تیم تحقیق و رسیدن به اجماع نظر تا حدودی بر این محدودیت غلبه شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

به دلیل ماهیت مطالعه حاضر، نیازی به اخذ مجوز از کمیته اخلاق نبود، اما مطابق کدهای ۳۱ گانه اخلاق در پژوهش، موارد مرتبط با این مطالعه رعایت شد.

حامی مالی

مطالعه حاضر منتج از پروژه کلاسی درس فلسفه و نظریه پردازی در مقطع دکتری پرستاری است. این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمانی‌های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در آماده‌سازی این مقاله مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از اساتید گرانقدر واحد درسی فلسفه و نظریه پردازی در مقطع دکتری پرستاری بابت هدایت تحقیق کمال تقدیر و تشکر می‌شود.

افراد مسن با فرایند سالمندی متمرکز است [۱۳] و گفته می‌شود سالمندی موفق مستلزم شرایطی است که فرد بتواند با استفاده از تاب‌آوری با تغییرات جسمانی دوران سالمندی برای رسیدن به آرامش جسمی، روانی و اجتماعی به‌طور مؤثر سازگار شود [۶۵]. به‌رحال پیشایندهای استخراج‌شده از متون مورد تحلیل بیانگر این هستند که سالمندی موفق همان‌گونه که یک مفهوم چند بعدی و پیچیده است؛ برای شکل‌گیری آن نیز وجود عوامل و شرایط چندگانه از عوامل مربوط به خود فرد و خانواده او گرفته تا شرایط مختلف موجود در اجتماع ضروری هستند و سیاستگذاران عرصه سلامت و رفاه اجتماعی بایستی در نظر داشته باشند که کاربرد شعارگونه سالمندی موفق با زمینه‌سازی ظهور آن فاصله زیادی دارد، زیرا ناقل شدن به سالمندی موفق نیازمند اندیشیدن تدابیر مناسب و فراهم کردن بستر لازم است که از جمله می‌توان به مشاوره‌های فردی و خانوادگی، مداخلات آموزشی فردی و اجتماعی، سیاستگذاری‌های حمایتی دولت اشاره کرد.

براساس تحلیل صورت‌گرفته در این مطالعه پسایندهای سالمندی موفق شامل حفظ شأن و منزلت سالمند، تعالی معنوی، الگو شدن برای دیگران، کاهش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی و ارتقاء کیفیت زندگی بود که این پسایندها اهمیت توجه به شرایط زمینه‌ساز برای داشتن سالمندی موفقیت‌آمیز در هر جامعه را نشان می‌دهند.

نتیجه‌گیری نهایی

به‌طور خلاصه، سالمند شدن جوامع عامل توجه بیشتر نسبت به سلامت قشر سالمند شده و در نتیجه نگاه‌های بسیاری به کیفیت دوران سالمندی و مفاهیم مرتبط با آن نظیر سالمندی موفق معطوف شده است که براساس تحلیل حاضر می‌توان گفت سالمندی موفق فرآیندی قابل‌هدایت، مبتنی بر بافتار و متشکل از ابعاد فیزیکی، روان‌شناختی، اجتماعی و معنوی است که مستلزم سلامت جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی سالمند، عدم وابستگی به دیگران، شادکامی، استمرار و مشارکت فعال در زندگی است و برای تحقق آن ویژگی‌های مثبت فردی، سازگاری مؤثر با سالمندی، عوامل زمینه‌ساز مرتبط با سلامتی، عوامل زمینه‌ساز خانوادگی، شرایط مساعد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و شرایط مساعد محیطی نقش دارند و در صورت تحقق می‌تواند به حفظ شأن و منزلت سالمندان، تعالی معنوی، الگو شدن برای دیگران، کاهش هزینه‌های مراقبت بهداشتی و ارتقاء کیفیت زندگی سالمندان منجر شود (تصویر شماره ۲). ویژگی‌ها، پیشایندها و پسایندهای به‌دست‌آمده در این مطالعه می‌تواند ضمن کمک به درک بهتر این مفهوم و شناخت ابعاد مختلف آن، زمینه را برای برنامه‌ریزی بهتر در راستای تحقق آن فراهم کند.

References

- [1] Mirzaie M, Darabi S. [Population aging in Iran and rising health care costs (Persian)]. *Salmand*. 2017; 12(2):156-69. [DOI:10.21859/sija-1202156]
- [2] World Health Organization. World health statistics. Geneva: World Health Organization; 2012. [Link]
- [3] Statistical Center of Iran. Iran's population and housing census-2016. Paper presented at: Regional Workshop on the Use of Electronic Data Collection Technology in Population and Housing Censuses. January 2018; Thailand. [Link]
- [4] Samouei R, Keyvanara M. [Explaining the challenges of the Iranian health system in the face of future aging: Qualitative study (Persian)]. *Salmand*. 2022; 16(4):608-23. [DOI:10.32598/sija.2022.3270.1]
- [5] Estebarsari F, Dastoorpoor M, Khalifehkandi ZR, Nouri A, Mostafaei D, Hosseini M, et al. The concept of successful aging: A review article. *Current Aging Science*. 2020; 13(1):4-10. [DOI:10.2174/1874609812666191023130117] [PMID] [PMCID]
- [6] Bülow MH, Söderqvist T. Successful ageing: A historical overview and critical analysis of a successful concept. *Journal of Aging Studies*. 2014; 31:139-49. [DOI:10.1016/j.jaging.2014.08.009] [PMID]
- [7] Ji H, Ling J, McCarthy VL. Successful aging in the United States and China: A theoretical basis to guide nursing research, practice, and policy. *Journal of Transcultural Nursing*. 2015; 26(2):129-36. [DOI:10.1177/1043659614526257] [PMID]
- [8] Urtamo A, Jyväkorpi SK, Strandberg TE. Definitions of successful ageing: A brief review of a multidimensional concept. *Acta Bio-Medica*. 2019; 90(2):359-63. [DOI:10.23750/abm.v90i2.8376] [PMID] [PMCID]
- [9] Kim SH, Park S. A meta-analysis of the correlates of successful aging in older adults. *Research on Aging*. 2017; 39(5):657-77. [DOI:10.1177/0164027516656040] [PMID]
- [10] Caceres BA, Frank MO. Successful ageing in lesbian, gay and bisexual older people: A concept analysis. *International Journal of Older People Nursing*. 2016; 11(3):184-93. [DOI:10.1111/opn.12108] [PMID]
- [11] Mana J, Bezdicek O. Cognition in successful aging: Systematic review and future directions. *Clinical Gerontologist*. 2022; 45(3):477-85. [DOI:10.1080/07317115.2020.1752346] [PMID]
- [12] Zanjari N, Sharifian Sani M, Hosseini Chavoshi M, Rafiey H, Mohammadi Shahboulaghi F. Perceptions of successful ageing among Iranian elders: Insights from a qualitative study. *International Journal of Aging & Human Development*. 2016; 83(4):381-401. [DOI:10.1177/0091415016657559] [PMID]
- [13] Zanjari N, Sharifian Sani M, Chavoshi MH, Rafiey H, Mohammadi Shahboulaghi F. Successful aging as a multidimensional concept: An integrative review. *Medical Journal of the Islamic Republic of Iran*. 2017; 31:100. [DOI:10.14196/mjiri.31.100] [PMID] [PMCID]
- [14] Bowling A. Aspirations for older age in the 21st century: What is successful aging? *International Journal of Aging & Human Development*. 2007; 64(3):263-97. [DOI:10.2190/L0K1-87W4-9R01-7127] [PMID]
- [15] Pruchno RA, Wilson-Genderson M, Rose M, Cartwright F. Successful aging: Early influences and contemporary characteristics. *The Gerontologist*. 2010; 50(6):821-33. [DOI:10.1093/geront/gnq041] [PMID]
- [16] Martin P, Kelly N, Kahana B, Kahana E, Willcox BJ, Willcox DC, et al. Defining successful aging: A tangible or elusive concept? *The Gerontologist*. 2015; 55(1):14-25. [DOI:10.1093/geront/gnu044] [PMID] [PMCID]
- [17] Cosco TD, Prina AM, Perales J, Stephan BC, Brayne C. Operational definitions of successful aging: A systematic review. *International Psychogeriatrics*. 2014; 26(3):373-81. [DOI:10.1017/S1041610213002287] [PMID]
- [18] Depp CA, Jeste DV. Definitions and predictors of successful aging: A comprehensive review of larger quantitative studies. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*. 2006; 14(1):6-20. [DOI:10.1097/01.JGP.0000192501.03069.bc] [PMID]
- [19] Teater B, Chonody JM. How do older adults define successful aging? A scoping review. *International Journal of Aging & Human Development*. 2020; 91(4):599-625. [DOI:10.1177/0091415019871207] [PMID]
- [20] Badache AC, Hachem H, Mäki-Torkko E. The perspectives of successful ageing among older adults aged 75+: A systematic review with a narrative synthesis of mixed studies. *Ageing & Society*. 2021; 43(5):1-37. [DOI:10.1017/S0144686X21001070]
- [21] Walker LO, Avant, KC. Strategies for theory construction in nursing. London: Pearson; 2013. [Link]
- [22] Tate RB, Swift AU, Bayomi DJ. Older men's lay definitions of successful aging over time: The Manitoba follow-up study. *International Journal of Aging & Human Development*. 2013; 76(4):297-322. [DOI:10.2190/AG.76.4.b] [PMID]
- [23] Nuopponen A. Methods of concept analysis-a comparative study. *LSP Journal*. 2010; 1(1):4-12. [Link]
- [24] Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*. 2004; 24(2):105-12. [DOI:10.1016/j.nedt.2003.10.001] [PMID]
- [25] Lincoln Y, Guba EG, Pilotta JJ. *Naturalistic inquiry*: Beverly Hills, CA: Sage Publications, 1985, 416 pp., \$25.00 (Cloth). *International Journal of Intercultural Relations*. 1985; 9(4):438-9. [DOI:10.1016/0147-1767(85)90062-8]
- [26] Britton A, Shipley M, Singh-Manoux A, Marmot MG. Successful aging: The contribution of early-life and midlife risk factors. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2008; 56(6):1098-105. [DOI:10.1111/j.1532-5415.2008.01740.x] [PMID] [PMCID]
- [27] Zanjari N, Sharifian Sani M, Hosseini Chavoshi M, Rafiey H, Mohammadi Shahboulaghi F. [Comparison of experts and older adults' viewpoints on successful ageing (Persian)]. *Journal of North Khorasan University of Medical Sciences*. 2017; 9(2):279-90. [DOI:10.18869/acadpub.jnkums.9.2.279]
- [28] McCarthy VL, Bockweg A. The role of transcendence in a holistic view of successful aging: A concept analysis and model of transcendence in maturation and aging. *Journal of Holistic Nursing*. 2013; 31(2):84-92. [DOI:10.1177/0898010112463492] [PMID]
- [29] Crowther MR, Parker MW, Achenbaum WA, Larimore WL, Koenig HG. Rowe and Kahn's model of successful aging revisited: Positive spirituality--The forgotten factor. *The Gerontologist*. 2002; 42(5):613-20. [DOI:10.1093/geront/42.5.613] [PMID]

- [30] Flood M. Successful aging: A concept analysis. *Journal of Theory Construction and Testing*. 2002; 6(2):105-9. [Link]
- [31] Zanjari N, Momtaz YA. Successful aging among a sample of Iranian older adults. *The Open Psychology Journal*. 2020; 13(1):67-73. [DOI:10.2174/1874350102013010067]
- [32] Javadi-Pashaki N, Mohammadi F, Jafaraghaee F, Mehrdad N. Keeping up with the caravan of life: Successful aging strategies for Iranian women. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*. 2015; 10:29500. [DOI:10.3402/qhw.v10.29500] [PMID] [PMCID]
- [33] Hörder HM, Frändin K, Larsson ME. Self-respect through ability to keep fear of frailty at a distance: Successful ageing from the perspective of community-dwelling older people. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*. 2013; 8:20194. [DOI:10.3402/qhw.v8i0.20194] [PMID] [PMCID]
- [34] Nimrod G, Ben-Shem I. Successful aging as a lifelong process. *Educational Gerontology*. 2015; 41(11):814-24. [DOI:10.1080/03601277.2015.1050904]
- [35] Rossen EK, Knafel KA, Flood M. Older women's perceptions of successful aging. *Activities, Adaptation & Aging*. 2008; 32(2):73-88. [DOI:10.1080/01924780802142644]
- [36] Nosrati L, Jylhä M, Raittila T, Lumme-Sandt K. Perceptions by the oldest old of successful aging, vitality 90+ study. *Journal of Aging Studies*. 2015; 32:50-8. [DOI:10.1016/j.jaging.2015.01.002] [PMID]
- [37] Zanjari N. [Successful ageing in Iran: Conceptualization, instrument development and validation (Persian)]. Tehran: University of Social Welfare and Rehabilitation; 2016. [Link]
- [38] Thoma MV, Mc Gee SL. Successful aging in individuals from less advantaged, marginalized, and stigmatized backgrounds. *Clinical Psychology in Europe*. 2019; 1(3):1-12. [DOI:10.32872/cpe.v1i3.32578]
- [39] Mohammadi F, Bastani F, Hosseini R. [Successful aging focused on the dimensions of perceived social support and mental vitality in the elderly referred to the health centers of Iran University of Medical Sciences (2020) (Persian)]. *Iran Journal of Nursing*. 2021; 34(131):55-69. [DOI:10.52547/ijn.34.131.55]
- [40] Phelan EA, Anderson LA, LaCroix AZ, Larson EB. Older adults' views of "successful aging"—How do they compare with researchers' definitions? *Journal of the American Geriatrics Society*. 2004; 52(2):211-6. [DOI:10.1111/j.1532-5415.2004.52056.x] [PMID]
- [41] Feng Q, Straughan PT. What does successful aging mean? Lay perception of successful aging among elderly Singaporeans. *The Journals of Gerontology*. 2017; 72(2):204-13. [DOI:10.1093/geronb/gbw151] [PMID]
- [42] Torres S. Different ways of understanding the construct of successful aging: Iranian immigrants speak about what aging well means to them. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*. 2006; 21(1-2):1-23. [DOI:10.1007/s10823-006-9017-z] [PMID]
- [43] Hsu H-C. Exploring elderly people's perspectives on successful ageing in Taiwan. *Ageing & Society*. 2007; 27(1):87-102. [DOI:10.1017/S0144686X06005137]
- [44] Fernández-Ballesteros R, Garcia LF, Abarca D, Blanc E, Efklides A, Moraitou D, et al. The concept of 'ageing well' in ten Latin American and European countries. *Ageing & Society*. 2010; 30(1):41-56. [DOI:10.1017/S0144686X09008587]
- [45] Hui Chian Teh J, Brown LJE, Bryant C. Perspectives on successful ageing: The views of Chinese older adults living in Australia on what it means to age well. *Australasian Journal on Ageing*. 2020; 39(1):e24-31. [DOI:10.1111/ajag.12677] [PMID]
- [46] Knight T, Ricciardelli LA. Successful aging: Perceptions of adults aged between 70 and 101 years. *International Journal of Aging & Human Development*. 2003; 56(3):223-45. [DOI:10.2190/CG1A-4Y73-WEW8-44QY] [PMID]
- [47] Ahi Andi M, Razzaghi M. [The cultural of respect and successful aging; underlying approach for participatory-oriented lifestyle (Persian)]. *Journal of Visual and Applied Arts*. 2017; 10(19):75-91. [DOI: 10.30480/vaa.2017.582]
- [48] Javadi Pashaki N, Mohammadi F, Jafaraghaee F, Mehrdad N. Factors influencing the successful aging of Iranian old adult women. *Iranian Red Crescent Medical Journal*. 2015; 17(7):e22451. [DOI:10.5812/ircmj.22451v2] [PMID] [PMCID]
- [49] Dahany MM, Dramé M, Mahmoudi R, Novella JL, Ciocan D, Kanagaratnam L, et al. Factors associated with successful aging in persons aged 65 to 75 years. *European Geriatric Medicine*. 2014; 5(6):365-70. [DOI:10.1016/j.eurger.2014.09.005]
- [50] Urtamo A, Huohvanainen E, Pitkälä KH, Strandberg TE. Midlife predictors of active and healthy aging (AHA) among older businessmen. *Aging Clinical and Experimental Research*. 2019; 31(2):225-31. [DOI:10.1007/s40520-018-1100-0] [PMID] [PMCID]
- [51] Curcio CL, Pineda A, Quintero P, Rojas Á, Muñoz S, Gómez F. Successful aging in Colombia: The role of disease. *Gerontology & Geriatric Medicine*. 2018; 4:2333721418804052. [DOI:10.1177/2333721418804052] [PMID] [PMCID]
- [52] Pengpid S, Peltzer K. Successful ageing among a national community-dwelling sample of older adults in India in 2017-2018. *Scientific Reports*. 2021; 11(1):22186. [DOI:10.1038/s41598-021-00739-z] [PMID] [PMCID]
- [53] Gureje O, Oladeji BD, Abiona T, Chatterji S. Profile and determinants of successful aging in the Ibadan Study of Ageing. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2014; 62(5):836-42. [DOI:10.1111/jgs.12802] [PMID] [PMCID]
- [54] Knapik A, Rottermund J, Saulicz E, Linek P, Warmuz-Wancisiewicz A, Myśliwiec A. Successful ageing: The role of physical activity and its barriers in Polish men of advanced age. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*. 2017; 18(2):67-75. [DOI:10.18276/cej.2017.2-07]
- [55] Fazeli Tarmazdi M, Tagharrobi Z, Sooki Z, Sharifi K. Psychometric evaluation of the Persian version of the successful aging inventory. *Galen Medical Journal*. 2020; 9:e1754. [DOI:10.31661/gmj.v9i0.1754] [PMID] [PMCID]
- [56] Troutman-Jordan M, Staples J. Successful aging from the viewpoint of older adults. *Research and Theory for Nursing Practice*. 2014; 28(1):87-104. [DOI:10.1891/1541-6577.28.1.87] [PMID]
- [57] Hilton JM, Kopera-Frye K, Krave A. Successful aging from the perspective of family caregivers. *The Family Journal*. 2009; 17(1):39-50. [DOI:10.1177/1066480708328467]
- [58] von Faber M, Bootsma-van der Wiel A, van Exel E, Gussekloo J, Lagaay AM, van Dongen E, et al. Successful aging in the oldest old: Who can be characterized as successfully aged? *Archives of Internal Medicine*. 2001; 161(22):2694-700. [DOI:10.1001/archinte.161.22.2694] [PMID]

- [59] Doyle YG, Mc Kee M, Sherriff M. A model of successful ageing in British populations. *European Journal of Public Health*. 2012; 22(1):71-6. [DOI:10.1093/eurpub/ckq132] [PMID]
- [60] Jopp DS, Wozniak D, Damarin AK, De Feo M, Jung S, Jeswani S. How could lay perspectives on successful aging complement scientific theory? Findings from a u.s. And a German life-span sample. *The Gerontologist*. 2015; 55(1):91-106. [DOI:10.1093/geront/gnu059] [PMID] [PMCID]
- [61] Chung S, Park SJ. Successful ageing among low-income older people in South Korea. *Ageing & Society*. 2008; 28(8):1061-74. [DOI:10.1017/S0144686X08007393]
- [62] Zhang W, Liu S, Wu B. Defining successful aging: Perceptions from elderly Chinese in Hawai'i. *Gerontology & Geriatric Medicine*. 2018; 4:2333721418778182. [DOI:10.1177/2333721418778182] [PMID] [PMCID]
- [63] Moatamedi A, Ejei J, Azadfallah P, Kyamanesh A. [The relationship between religious tendency and successful aging (Persian)]. *Clinical Psychology and Personality*. 2005; 3(1):43-56. [Link]
- [64] Duay DL, Bryan VC. Senior adults' perceptions of successful aging. *Educational Gerontology*. 2006; 32(6):423-45. [DOI:10.1080/03601270600685636]
- [65] Jung MH, Moon JS. A study on the effect of beauty service of the elderly on successful ageing: Focused on mediated effect of self-esteem. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2018; 5(4):213-23. [DOI:10.13106/jafeb.2018.vol5.no4.213]
- [66] Lewis J. The role of the social engagement in the definition of successful ageing among Alaska native elders in Bristol Bay, Alaska. *Psychology and Developing Societies*. 2014; 26(2):263-90. [DOI:10.1177/0971333614549143]
- [67] Craciun C. Successful aging-utopia or the result of lifelong learning? Meaning and representations of ageing in romanian elderly. *Ageing International*. 2012; 37(4):373-85. [DOI:10.1007/s12126-011-9131-2]
- [68] Young Y, Frick KD, Phelan EA. Can successful aging and chronic illness coexist in the same individual? A multidimensional concept of successful aging. *Journal of the American Medical Directors Association*. 2009; 10(2):87-92. [DOI:10.1016/j.jamda.2008.11.003] [PMID]
- [69] Sharif F, Hazrati M, Setodeh G, Gholamzadeh S. Investigating the status of successful aging based on selection, optimization and compensation model and its relationship with some demographic variables in elderly population of Shiraz, southwest of Iran, 2018. *Revista Latinoamericana de Hipertensión*. 2020; 15(3):182-91. [DOI:10.5281/zenodo.4079156]
- [70] Shafiee M, Hazrati M, Motalebi SA, Gholamzade S, Ghaem H, Ashari A. Can healthy life style predict successful aging among Iranian older adults? *Medical Journal of the Islamic Republic of Iran*. 2020; 34:139. [DOI:10.47176/mjiri.34.139] [PMID] [PMCID]
- [71] Chaves ML, Camozzato AL, Eizirik CL, Kaye J. Predictors of normal and successful aging among urban-dwelling elderly Brazilians. *The Journals of Gerontology*. 2009; 64(5):597-602. [DOI:10.1093/geronb/gbp059] [PMID] [PMCID]
- [72] Yalcinoz Baysal H, Aktas B, Bakan AB. An investigation of the relationship between ageing in place and successful ageing in elderly individuals. *Psychogeriatrics*. 2020; 20(4):473-9. [DOI:10.1111/psyg.12534] [PMID]
- [73] Gallardo-Peralta LP, Mayorga Munoz C, Soto Higuera A. Health, social support, resilience and successful ageing among older Chilean adults. *International Social Work*. 2022; 65(2):283-99. [DOI:10.1177/0020872819901147]
- [74] Li CI, Lin CH, Lin WY, Liu CS, Chang CK, Meng NH, et al. Successful aging defined by health-related quality of life and its determinants in community-dwelling elders. *BMC Public Health*. 2014; 14:1013. [DOI:10.1186/1471-2458-14-1013] [PMID] [PMCID]
- [75] McLaughlin SJ, Connell CM, Heeringa SG, Li LW, Roberts JS. Successful aging in the United States: Prevalence estimates from a national sample of older adults. *The Journals of Gerontology*. 2010; 65B(2):216-26. [DOI:10.1093/geronb/gbp101] [PMID] [PMCID]
- [76] Lee WJ, Peng LN, Lin MH, Loh CH, Chen LK. Determinants and indicators of successful ageing associated with mortality: A 4-year population-based study. *Ageing*. 2020; 12(3):2670-9. [DOI:10.18632/aging.102769] [PMID] [PMCID]
- [77] Chukwuorji JC, Nwoke MB, Ebere MO. Stressful life events, family support and successful ageing in the Biafran War generation. *Ageing & Mental Health*. 2017; 21(1):95-103. [DOI:10.1080/13607863.2015.1083946] [PMID]
- [78] Almeida OP, Norman P, Hankey G, Jamrozik K, Flicker L. Successful mental health aging: Results from a longitudinal study of older Australian men. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*. 2006; 14(1):27-35. [DOI:10.1097/01.JGP.0000192486.20308.42] [PMID]
- [79] Choi M, Lee M, Lee MJ, Jung D. Physical activity, quality of life and successful ageing among community-dwelling older adults. *International Nursing Review*. 2017; 64(3):396-404. [DOI:10.1111/inr.12397] [PMID]
- [80] Mollaii H, Ostadhashemi L, Zanjari N, Hosseinzadeh S. Determining social factors effective on successful aging in the elderly with physical disability supported by charitable associations of Tehran from 2021 to 2022. *Iranian Journal of War and Public Health*. 2022; 14(3):323-9. [DOI:10.21859/ijpn-04053]
- [81] Alipour M, Salehabadi R, Akrami R, Ganjloo J. [The relationship between social capital and successful aging in the elderly community of Sabzevar, 2019-2020 (Persian)]. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*. 2020; 27(4):542-7. [Link]
- [82] Cha NH, Seo EJ, Sok SR. Factors influencing the successful ageing of older Korean adults. *Contemporary Nurse*. 2012; 41(1):78-87. [DOI:10.5172/conu.2012.41.1.78] [PMID]
- [83] Calasanti T. Combating ageism: How successful is successful aging? *The Gerontologist*. 2016; 56(6):1093-101. [DOI:10.1093/geront/gnv076] [PMID]
- [84] Montross LP, Depp C, Daly J, Reichstadt J, Golshan S, Moore D, et al. Correlates of self-rated successful aging among community-dwelling older adults. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*. 2006; 14(1):43-51. [DOI:10.1097/01.JGP.0000192489.43179.31] [PMID]
- [85] Tan J, Ward L, Ziaian T. Experiences of Chinese immigrants and Anglo-Australians ageing in Australia: A cross-cultural perspective on successful ageing. *Journal of Health Psychology*. 2010; 15(5):697-706. [DOI:10.1177/1359105310368183] [PMID]
- [86] Calero MD, Navarro E. Variables that favour successful ageing/Variables que favorecen un envejecimiento exitoso. *Studies in Psychology*. 2018; 39(2-3):207-24. [DOI:10.1080/02109395.2018.1506307]

- [87] Jeste DV, Depp CA, Vahia IV. Successful cognitive and emotional aging. *World Psychiatry*. 2010; 9(2):78-84. [DOI:10.1002/j.2051-5545.2010.tb00277.x] [PMID] [PMCID]
- [88] Abolhasani F, Bastani F. [Successful ageing in the dimensions of life satisfaction and perception of ageing in the Iranian elderly adults referring to the health center in the west of Tehran, Iran (Persian)]. *Iran Journal of Nursing*. 2019; 31(116):61-74. [DOI:10.29252/ijn.31.116.61]
- [89] Iwamasa GY, Iwasaki M. A new multidimensional model of successful aging: Perceptions of Japanese American older adults. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*. 2011; 26(3):261-78. [DOI:10.1007/s10823-011-9147-9] [PMID]
- [90] Soleimani MA, Mohammadi F, Mafi M, Zakani A. The predictive role of social intelligence in successful aging in the elderly. *Asian Journal of Social Health and Behavior*. 2020; 3(4):166-73. [DOI:10.4103/SHB.SHB_44_20]
- [91] Hoshino K, Zarit SH, Nakayama M. Development of the gerotranscendence scale type 2: Japanese version. *International Journal of Aging & Human Development*. 2012; 75(3):217-37. [DOI:10.2190/AG.75.3.b] [PMID]
- [92] Troutman M, Nies MA, Small S, Bates A. The development and testing of an instrument to measure successful aging. *Research in Gerontological Nursing*. 2011; 4(3):221-32. [DOI:10.3928/19404921-20110106-02] [PMID]
- [93] Bowling A, Dieppe P. What is successful ageing and who should define it? *BMJ*. 2005; 331(7531):1548-51. [DOI:10.1136/bmj.331.7531.1548] [PMID] [PMCID]
- [94] Hansen-Kyle L. A concept analysis of healthy aging. *Nursing Forum*. 2005; 40(2):45-57. [DOI:10.1111/j.1744-6198.2005.00009.x] [PMID]
- [95] Firth K, Smith K, Sakallaris BR, Bellanti DM, Crawford C, Avant KC. Healing, a concept analysis. *Global Advances in Health and Medicine*. 2015; 4(6):44-50. [DOI:10.7453/gahmj.2015.056] [PMID] [PMCID]